

PROF. DR. TOFIQ HACIYEV (1936-2015)

Bilgehan Atsız GÖKDAĞ*

Dil Araştırmaları, Bahar 2016/18: 286-306

Modern anlamda Azerbaycan'da dil çalışmaları Kırımlı Prof. Dr. Bekir Çobanzade ile başlar. E. Demircizade, Muhtar Hüseyinov, Ferhad Zeynelov, Mehemedeli Şiraliyev, Yusuf Seyidov, Musa İslamov, Musa Adilov, Ağamusa Ahundov, H. Mirzazade, Elövset Abdullayev, Vaqıf Aslanov gibi 1940'lı yıllardan günümüze Azerbaycan diltçiliğinin bugün hayatta olmayan temsilcilerinden biri de Prof. Dr. Tofiq Hacıyev'dir. Yukarıda ismini sıraladığımız isimlerin çoğu diltçiliğin bir veya iki alanında eserler verirken, Tofiq Hacıyev diyalektolojiden dil tarihine, morfolojiden kaynak eser yayınına, üslup incelemesinden dil öğretimine kadar her alanda yayın yapan bir filolog, Türkolog, Azerbaycanşünastır.

Tofiq İsmayıl oğlu Hacıyev, 1 Mayıs 1936 yılında Azerbaycan'ın Karabağ özerk bölgesine bağlı Cebrayıl kazasının Soltanlı köyünde doğmuştur. Kendinden büyük iki kız ve iki erkek kardeşi bulunan Hacıyev, değirmenci olan babasını üç yaşında kaybetmiştir. İlk, orta ve lise eğitimini doğduğu Soltanlı köyünde bitiren Tofiq Hacıyev 1953 yılında girdiği Azerbaycan Devlet Üniversitesi Filologiya Fakültesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1958 yılında mezun olur. Aynı yıl mezun olduğu bölümde asistan olarak işe başlayan Hacıyev 1962 yılında hazırladığı yüksek lisans tezinde Cebrayıl ağzını incelemiştir. Cebrayıl bölgesinde Batı ve Güney grubu ağızlarının özelliklerini fark eden Hacıyev, bölgeyi her iki ağzı kullananların geçit yeri olarak değerlendirmiştir. Hacıyev «Azərbaycan Dilinin Naxçıvan Dialektoloji Atlası» (2014) adlı eserin redaktörlüğünü üstlenerek çok önemli bir çalışmanın ortaya çıkmasında rol oynamıştır. 1962-1967 yılları arasında M. F. Ahundov Adına Pedagoji Diller Enstitüsünde öğretim görevlisi olarak çalışan Hacıyev 1968 yılında Azerbaycan Devlet Üniversitesinde hocalık yapmaya başlar. 1969 yılında savunduğu doktora tezinin konusu "XX. Asır Öncesi Azerbaycan Edebi Dili"dir. 1971 de profesör olan Hacıyev, 1984 yılında Prof. Dr. Ferhad Zeynelov'un ölümünün ardından Türkoloji Bölüm Başkanlığı görevine atanır. 1993 yılında kısa bir dönem Azerbaycan Eğitim Bakanı olarak görev yapan Hacıyev, lise ders kitaplarının özellikle de Azerbaycan dili kitaplarının çağdaş usullerle ve yeni bir anlayışla yazılmasına öncülük etmiştir. Azerbaycan Türkçesinin öğrenilmesinde ders kitaplarının çok önemli olduğunu bilen Hacıyev bu kitapların bir kısmının yazımında da görev üstlenmiştir. 1993'te «Orta ümumtəhsil məktəblərinin V–XI sinifləri üçün türk dili proqramı»; 1994'te 9, 10,

* Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kırıkkale/TÜRKİYE. batsiz@yahoo.com

11 sınıflar için «Türk dili» (ortak yazarlı) ders kitapları yayınlanmıştır. Aynı kitaplar 1997 yılından sonra Azerbaycan dili adıyla birkaç defa basılmış olup halen ders kitabı olarak okutulmaktadır. 2013-2015 yılları arasında Nesimi Adına Dilcilik Enstitüsünün Müdürü olarak görev yapan Hacıyev, 2002 yılında muhbir üye olarak kabul edildiği Azerbaycan Milli İlimler Akademisi'nin 2014 yılında üyeliğine seçilir. 1995 yılında Türk Dil Kurumu üyeliğine seçilen Hacıyev, 1998'de Türkiye Cumhuriyeti liyakat nişanına layık görülür. 2002'de Türksav tarafından «Türk Dünyasına Hizmet Ödülü», 2004'te Karaman Belediyesi tarafından «Türk Dili Ödülü» ve Atatürk Dil, Tarih ve Kültür Yüksek Kurumu tarafından «Üstün Hizmet Berati»; 2009'da Azerbaycan'da «Şöhret Ordeni» Prof. Dr. Tofiq Hacıyev'e verilir. Türkiye'ye ilk defa 28 Mayıs 1990 'da Kayseri'de düzenlenen Büyük Azerbaycan Kongresi için gelen Hacıyev, daha sonraki yıllarda uluslararası Türklük bilimi etkinliklerinin neredeyse hepsine katılıp ağırlıklı olarak Türkler arasında ortak iletişim dilinin tesisi üzerine bildiriler sunmuştur. «Türklər Üçün Ortaq Ünsiyyət Dili» (2013) adlı kitabında konuyu her yönüyle ele alır. Hacıyev'e göre Türkler arasında ortak iletişim dili için Türkiye Türkçesi en uygun olanıdır. Hacıyev, Türkiye Türkçesinin Türkler için ortak anlaşma dili olabileceğini ve olması gerektiğini düşünüyordu. *Türklər Üçün Ortaq Ünsiyyət Dili* adlı eserinde (Bakı 2013) şunları yazmaktadır: «İndi bizim də Türkcələrimizin hamısı gözəldir, yazılı ədəbi Türkcələrimiz birbirindən gözəldir. Ancaq tarixi-mədəni-siyasi şərait bizə deyir ki, bu gözəllərdən birini qiblə seçək, üzümüzü ona tutaq. Bu gün bizim həmin gözəlimiz Türkiyə Türkcəsidir. Mən üzümü bu dil gözəlimizə, gözəl dilimizə tutub, ümumi ünsiyyətimizin gerçəkləşməsi, rahat alınması üçün ürək sözlərimi deyirəm, bir dilçi kimi Türkiyə Türkcəsində gördüyüm bəzi sərbəstliklərə diqqət yetirilməsi üçün istəklərimi dilimə gətirirəm. Gərəkdir ki, gözəllərimiz böyükürəklik göstərsinlər. Qısqançlıq hissini yaxın buraxmasınlar.» (s. 132).

Hacıyev, Türkiye Türkçesini hiçbir zaman Azerbaycan Türkçesi için bir tehdit olarak görmemiş, aksine Türkiye Türkçesinin Türkler arasında ortak anlaşma dili olabileceğini, Türkiye Türkçesinin yalnızca Türkiye Türklerinin değil tüm Türklerin dili olduğunu düşünmüştür. Bu konuda aynı eserinde güzel bir anısını da paylaşıyor: «1998-ci ildə dostum Ehməd Bican Ercilasun'un «Gülnar» romanını oxuduğum zaman ilk üç səhifədə səkkiz dəfə uzay sözünə rast gəldim. Sözün mənasını bilmədim. Bildim ki, bu, Türkiyə'də dəbdə olan dil özləşməsinin dilə soxduğu süni sözlərdən biridir. Qalxıb Türkcə lüğətə baxmağa gedirdim. Zarafatla nəvəmdən soruşdum: «Simrah, sen bilərsən, Türkcə «uzay» nə deməkdir?» Dedi ki: «Baba, kosmos». Kitabdakı cümlələrə bir də baxdım. Söz eynən kosmos mənasına uyğun gəlirdi. «Ay qız, haradan bilirsən?» dedim. «Çizgi filmindən» dedi. O vaxt nəvəmin on yaşı vardı. Ancaq aydın oldu ki, bu sözü bir neçə il əvvəldən bilirmiş. əvet, əfəndim, Türkiyə Türkcəsi evlərimizə girib, çocuqlarmızla danışmağa başlayıb, ünsiyyət – ilətişim dili işinə başlayıb...» (s. 135).

Şeref üyesi olduğu Türk Dil Kurumu tarafından yapılan toplantılara çok büyük önem veren Tofiq Hacıyev ortak iletişim dilinin bu toplantılarda alınan kararlar ışığında ortaya çıkacağını düşünmekteydi. 2012 yılının Aralık ayında Denizli'de yapılan V. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda Atatürk'ün kurduğu Türk Dil Kurumu'nun esas hedefinin aslında ortak Türkçeyi tesis etmek olduğunu meslektaşları ve dostlarıyla paylaşıyordu. Kendisinin de ilerleyen yaşına rağmen ortak Türkçe mücadelesi

uğruna kendi ifadesiyle *kışın oğlan çağında* (zorlu kış şartlarında) Denizli’de Dünya Dili Türkçe Sempozyumu’nda bulunmasının mutluluğunu yaşadığını belirtiyordu. Türkiye’de Türkoloji ile ilgili toplantılara katılmak, meslektaşları ile görüş alışverişinde bulunmak onun için çok değerli anlardı. Tofiq Hacıyev rahatsızlığına rağmen, Türkiye’ye en son, Hacettepe Üniversitesi Hügem Merkezi ve Yeni Türkiye Strateji Araştırma Merkezi’nin 12-14 Ekim 2015 tarihinde ortaklaşa düzenledikleri Uluslararası Dede Korkut Konferansı için gelmişti.

Tofiq Hacıyev Azerbaycan Türkçesini her yönüyle tedkik etmiş bir bilim adamıdır. Doktora tezi olarak da incelediği “XX. Asır Öncesi Azerbaycan Edebi Dili Tarihi”nin yanı sıra “Azerbaycan Dili Tarihi” (K. Veliyev’le), “Azerbaycan Dili” (Z. Budaqova’yla), “Azerbaycan Edebi Dili Tarihi” gibi kitaplar dil tarihi üzerinde Hacıyev’in yoğun olarak çalıştığını göstermektedir. M.Ö 2000’li yıllardan itibaren Azerbaycan’a Türklerin geldiğini ileri süren Hacıyev’e göre Azerbaycan Türkçesi bu yıllarda formalaşmıştır.

Azerbaycan’da üslup incelemeleri dilciliğin alt alanlarından biridir. Tofiq Hacıyev edebi üslup biçimleri üzerinde de çok sayıda eser vermiştir. «Satira Dili» (1975), «Yazıcı Dili ve İdeya-Bədii Təhlil» (1979), «Molla Nəsrəddin’in Dili ve Üslubu» (1983), «Füzuli: Dil Sənətkarlığı» (1994) adını taşıyan kitapları ve çok sayıdaki makalesi üslup incelemeleri üzerinedir. Onun «Sabir: Qaynaqlar və Sələflər» (1980), «Şeirimiz, Nəsrimiz, Edəbi Dilimiz, Düşüncələrimiz» (1999), «Üzeyir Hacıbəyli’nin Bədii Dili» (2014) adlı kitapları da edebiyat alanındaki çalışmalarını yansıtmaktadır. Tofiq Hacıyev; Dede Korkut üzerinde çok sayıda makalesi ve ansiklopedi maddesinin dışında; «Dədə Qorqud: Dilimiz, Düşüncələrimiz» (1999) ve «Dədə Qorqud Kitabı: Tariximizin İlk Yazılı Dərsliyi» (2014), «Dədə Qorqud kitabı» (Ensiklopedik Lüğət – 2004), «Dədə Qorqud Dünyası» (2004), «Qorqud Edəbiyyatı» (2004), «Kitabi-Dədə Qorqud» (Metin– 2004) adlı bir kısmı kendisinin yazdığı, bir kısmı yayına hazırlayıp editörlüğünü üstlendiği kitaplarla Azerbaycan’da Korkutşünaslığın en önemli ismi haline gelmiştir.

Tofiq Hacıyev; B.Serebrennikov ve N.Hacıyeva’nın «Türk Dillərinin Müqayisəli Tarixi Qrammatikası» (2002), Murad Adci’nin «Qıpçaq Çölünün Yovşanı» (1997) ve «Dünya və Türk: Munis Tariximiz» (2006), Mikayıl Bastu’nun «Şan Qızı” Dastanı və poetikası» (2005), İbn Mühenna’nın «Hilyətül-İnsan və Həlbətül Lisan» (2006) adlı eserleri Azerbaycan Türkçesine tercüme etmiştir.

«Türkologiya» «Dədə Qorqud» dergileri Tofiq Hacıyev’in editörlüğünde Azerbaycan’da yayınlanan en önemli iki Türkoloji dergisidir. «Üzeyir Hacıbəyov Ensiklopediyası» (1996), ve «Dədə Qorqud Kitabı» (Ensiklopedik Lüğət – 2004), ansiklopedilerinde yazdığı maddelerle, Türk Dünyası Edebiyat Tarihi (Ankara 1999), «Azərbaycan Edəbiyyatı Tarixi» (2004) ve «Azərbaycan Sovet Edəbiyyatı» (1998) adlı eserlerdeki birçok bölümün yazarı Tofiq Hacıyevdir.

Tofiq Hacıyev Türkolojiyle ilgili birçok sempozyumun düzenleyicisi olmuştur. Özellikle Dede Korkut’un 1300. yılına hasredilen sempozyumla, 2014 yılındaki “Türkolojide Halefler-Selefler Sempozyumu” en dikkat çeken uluslar arası etkinlikler arasındadır.

Azərbaycan, Türkiyə və İran'dan çox sayda kişinin doktora tezini yöneten Tofiq Hacıyev 27 Kasım 2015'te 79 yaşında vefat etti. Binlerce insanın katıldığı cenaze merasiminin ardından Bakü'de Devlet Mezarlığı'nda defnedildi. Kitapları ve seçme makalelerinin bibliyografik künyesi aşağıdadır.

KİTAPLAR

1. Джебраильский Говор Азербайджанского Языка. Автореферат Диссертации На Соискание Ученой Степени Кандидата Филологических Наук. –Б.: 1962.21 с.
2. Азербайджанский Литературный Язык Начала XX Века. Автореферат Диссертации На Соискание Ученой Степени Доктора филологических Наук. –Б.: -1969. –70 с.
3. **Satira Dili.** -B.: ADU Nəşri, -1975.-178s.
4. **Azərbaycan Ədəbi Dili Tarixi.** B.:ADU Nəşri, -1976. –155s.
5. **XX Əsrin Əvvəllərində Azərbaycan Ədəbi Dili.** - B.: Maarif, -1977. -188s.
6. **Yazıçı Dili** və İdeya-Bədii Təhlil. -B.: Maarif, -1979. - 130s.
7. **Sabir: Qaynaqlar** və Sələflər. -B.: Yazıçı, -1980. -175s.
8. **Azərbaycan Dili Tarixi.** - B.: Maarif, -1983. - 188s, (K.Vəliyev'le).
9. *«Molla Nəsrəddin»in Dili və Üslubu.* -B.: Yazıçı, -1983. -267s.
10. **Azərbaycan Ədəbi Dili Tarixi** II H. -B.: Maarif, -1987. -293s.
11. **Azərbaycan Sovet Ədəbiyyatı**, «Əli Kərim» Bölməsi. – B.: -1988. –s. 355-361.
12. **H. Mirzəzadə, Azərbaycan Dilinin Tarixi Qrammatikası.** – B.: -1990. –375 s. (Giriş. Köməkçi Nitq Hissələri: Ədatlar. Modal Sözlər Bölmələrinin Yazarı T. Hacıyev'dir).
13. *Şeirimiz, Nəsrimiz, Ədəbi Dilimiz.* -B.: -1990. –360s.
14. **Azərbaycan Ədəbi Dili Tarixi.** - B.: Elm, -1991. –283s. (Ortak yazarlı)
15. **Azərbaycan Dili.** -B.: Elm, -1992. – 199s., (Z. Budaqova ile).
16. **Füzuli: Dil Sənətkarlığı.** -B.: Gənclik, -1994. -70s.
17. **Türk Dili (Orta Ümumtəhsil Məktəblərinin IX Sinifləri Üçün Dərslük).** -B.: Öyrətmən, -1994. –142s. (Ortak yazarlı)
18. **Türk Dili (Orta Ümumtəhsil Məktəblərinin X-XI Sinifləri Üçün Dərslük).** -B.: Öyrətmən, -1994. –151s. (Ortak yazarlı)
19. **Azərbaycan Dili (Orta Ümumtəhsil Məktəblərinin IX Sinifləri Üçün Dərslük).** -B.: Təhsil, -1997. –141s. (Ortak yazarlı)
20. **Azərbaycan Dili (Orta Ümumtəhsil Məktəblərinin X-XI Sinifləri Üçün Dərslük).** -B.: Təhsil, -1998. –150s. (Ortak yazarlı)
21. **Dədə Qorqud: Dilimiz, Düşüncəmiz.** -B.: Yeni Nəşrlər Evi, -1999. -213s.

22. **Azərbaycan Dili** (*Orta Ümumtəhsil Məktəblərinin IX Sınıfları Üçün Dərslik*). –B.: Təhsil. –2000. –158s.
23. **Türk Dünyası Edebiyat Tarihi**, «XX Əsrin Əvvəllərində Azərbaycan Realist Ədəbiyyatı» Bölməsi. Ankara: AKM Yay.. –108s.
24. **Azərbaycan Dili** (*Orta Ümumtəhsil Məktəblərinin X-XI Sınıfları Üçün Dərslik*). –B.: Təhsil, -2004. 295s. (Ortak yazarlı)
25. **Azərbaycan Ədəbiyyatı Tarixi** (6 Cildə, I Cild), «Dədə Qorqud Kitabı» Bölməsi. –B.: Elm, -2004. –S. 398-462.
26. **Azərbaycan Ədəbiyyatı Tarixi** (6 Cildə, II Cild), «Ən Qədim Azərbaycan Ədəbiyyatı. Türkdilli Ədəbi Qaynaqlar» Bölməsi. –B.: Elm, -2004. –102s.
27. **Azərbaycan Dili** (*Orta Ümumtəhsil Məktəblərinin X-XI Sınıfları Üçün Dərslik*). –B.: Təhsil, -2004. –295s. (Ortak yazarlı)
28. **Dədə Qorqud Kitabı**. Ensiklopedik Lüğət (Tərtib). –B.: Öndər, -2004. –365s.
29. **Dədə Qorqud Dünyası**. Məqalələr (Tərtib). –B.: Öndər, -2004. –239s.
30. **Qorqud Ədəbiyyatı** (KDQ Bədii Ədəbiyyat). – B.: Öndər, -2004. –366s.
31. **Kitabi-Dədə Qorqud** (Əsil Və Sadələşdirilmiş Mətn). –B.: Öndər, -2004. –375s.
32. **Əli Kərim**. Seçilmiş Əsərləri, Əli Kərim Poeziyası. –B.: Lider nəşriyyat, -2004. –S.4-12.
33. **Mikayıl Baştunun «Şan Qızı Dastanı» Və Poetikası**. –B.: Təhsil, -2005. –310s.
34. **Seyid Əhməd Cəmaləddin İbn Mühənnə. Hilyətül-İnsan Və Həlbətül-Lisan** // –B.: Kitab Aləmi, -2008. –160s.
35. **Azərbaycan Dili** (*Orta Ümumtəhsil Məktəblərinin X Sınıfları Üçün Dərslik*). –B.: - Təhsil, -2009. – 294s.
36. **Azərbaycan Dili** (*Orta Ümumtəhsil Məktəblərinin XI Sınıfları Üçün Dərslik*). –B.: - Təhsil, -2009. – 295s.
37. **Azərbaycan Ədəbi Dilinin Tarixi** (Dərslik) I Hissə. –B.: -Elm, -2012. –468s.
38. **Azərbaycan Ədəbi Dilinin Tarixi** (Dərslik) II Hissə. –B.: -Elm, -2012. –380s.
39. **Türklər Üçün Ortaq Ünsiyyət Dili**. –B.: -Təhsil, -2013. –248 S.
40. **Dədə Qorqud Kitabı: Tariximizin İlk Yazılı Dərslisi**. –B.: -Elm Və Təhsil, -2014. - 344s.
41. **Üzeyir Hacıbəylinin Bədii Dili** . –B.: -Şərq-Qərb, -2014. -280s.

TERCÜME ETTİĞİ KİTAPLAR

1. **B.A.Serebrennikov, N.Z.Hacıyeva. Türk Dillərinin Müqayisəli-Tarixi Qrammatikası** // –B.: -2002. –380s.
2. **Murad Adcı. Qıpçaq Çölünün Yovşanı** // –B.: -1997. –194 S.

3. **Murad Adcı. Türk Və Dünya: Munis Tariximiz** // -BSU, -2006. -255s.
4. **B.A.Serebrennikov, N.Z.Gadjieva. Türk Yazı Dillerinin Karşılaştırmalı Tarihi Grameri** // -Ankara. TDK Yay.,-2011. -255s. (Mustafa Öner'le)

MAKALE VE BİLDİRİLERİ

1960

1. Cəbrayıl Şivələrinin Fonetikası // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb . Ser. – 1960. №5.s.3-15. 1961
2. Cəbrayıl Rayonu Şivələrinin Morfoloji Xüsusiyyətləri // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb .Ser. – 1961. - №3. s.71-81.
3. Cəbrayıl Şivələrində Arxaizmlər // *Azərb. SSR EA «Xəbərlər»I*, İct.Elm.Ser. – 1961. - №9. s.59-63.
4. *Şairin Fırçası (M.Ə.Sabirin 100 İllik Yubileyi Münasibətilə)* // *Azərbaycan*. 1961.№11.s.195-205.

1962

5. Maarifin, Məktəbin Böyük Carçısı // *Azərbaycan Məktəbi*. –1962. -№3. –S.6-13. (Z.Məmmədov'la)
6. M.F.Axundovun Yaradıcılığında Xəlqilik və Xarakter Yaratma Üsulları // *Azərbaycan*. –1962. -№10. s.124-134.

1963

7. *«Molla Nəsrəddin» Yarandığı Zaman Azərbaycan Ədəbi Dilində Özünü Göstərən Müxtəlif Üslublar Haqqında* // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb . Ser. –1963. -№6. -s.69-77.
8. О Месте Джебрайльского Говора Среди Диалектов И Говоров Азербайджанского Языка // Сб.Вопросы Диалектологии Тюркских Языков. Т. III, -Б.: -1963. -с.211-213.

1965

9. Epizodlar, Epizodik Surətlər və Ştrixlər // *Azərbaycan*. –1965. -№2. –s.179-182.
10. *İnqilabi-Demokratik Üslubda M.F.Axundov Ənənələri* // *M.F.Axundov Ad. APDİ-nin Elmi Müşavirəsinin Tezisləri*. –B.: -1965. –s.31-33.
11. ОбОднойФонемеВТрехМорфемах//ВопросыДиалектологийитюркскихЯзыков. Т.IV. -Б.: -1965. –с.186-188.
12. ОДвухДиалектныхФактах//ВопросыДиалектологийитюркскихязыков. Т.IV. –Б.: -1965. –с.144-148 (Совместно С С.А.Велиевым).
13. Bədi Sözü Məndəki Məna İmkanları Haqqında // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb . Ser. –1965. -№4. –s.55-61.

1966

14. Füzuli və Sabir // *M.F.Axundov Ad. APDİ-Nin «Elmi Əsərlər» I, Dil və Ədəb .Ser. 1966. №12. s.106-144.*
15. «Sizi Deyib Gəlmişəm...» («Molla Nəsrəddin» Jurnalı Haqqında) // *Azərbaycan. 1966. -№8. s.135-138.*
16. Cəlil Məmmədquluzadənin Dili Və Üslubu Haqqında // *ADU-nun «Elmi Əsərlər» I, Dil və Ədəb . Ser. -1966. -№4. -s.20-21.*
17. *İnqilabi-Satirik Üslubda Xüsusi Isimlərin İşlənmə Xüsusiyyətləri // ADU-nun «Elmi Əsərlər» I, Dil və Ədəb . Ser. -1966. -№6. -s.31-38.*
18. Satirik Üslubda Adların Təhrifi və Süni Adlar Ədəbi-Bədii Priyom Kimi // *M.F.Axundov Ad. APDİ-nin Elmi Müşavirəsinin Tezisləri. -B.: -1966. -s.10-12.*

1967

19. M.Ə.Sabir Üslubunda «Molla Nəsrəddin» Formaları // *ADU-nun «Elmi Əsərlər» I, Dil və Ədəb .Ser. -1967. -№2. -s.43-51.*
20. *İnqilabi-Satirik Üslubda Ezop Maneraları // M.F.Axundov Ad. APDİ-nin Elmi Müşavirəsinin Tezisləri. -B.: -1967. -s.107-109.*
21. Ezopun Dili İlə Danışarkən // *Ulduz. -1967. -№5. -s.15-20.*
22. *İnqilabi-Satirik Üslubda Ezop Üsulları (Tərcümənin Ezop Çaları) // C.Məmmədquluzadə Məcmuəsi. Azərb. SSR EA Nəşriyyatı. -1967. -s.229-248.*

1968

23. Təyin, Bədii Təyin və Oksimoron // *M.F.Axundov Ad. APDİ-nin Elmi Müşavirəsinin Tezisləri. -B.: -1968. -s.31-33.*
24. Особенности Развития Синтаксиса При Формировании Азерб. Национального Литературного Языка // *Материалы 1-й Республиканской конференции По Вопросам Языкознания И Методики Обучения Иностранным Языкам. -Б.: -1968. -с.39-40.*
25. XX Əsrin Əvvəllərində Azərbaycan Ədəbi Dili Sintaksisinin İnkişaf Meyli // *ADU-nun «Elmi Əsərlər» I, Dil və Ədəb . Ser. -B.: -1968. -№3. -s.77-83.*
26. *Ədəbi Dilin Morfoloji Sistemində İstisnalar Haqqında // ADU-nun «Elmi Əsərlər» I, Dil və Ədəb . Ser. -1968. -№5. -s.79-88.*
27. Satirik Nitqdə Jarqonun Xüsusiyyətləri // *ADU- nun «Elmi Əsərlər» I, Dil və Ədəb .Ser. -1968. -№6. -s.45-48.*

1969

28. Fonetik Xüsusiyyətlər Ədəbi Dilin Dialekt Əsası Məsələsi // *ADU-nun «Elmi Əsərlər» I, Dil və Ədəb .Ser. -1969. -№1-2. -s.128-130.*

29. Dilçiliyimizin Bayramı (Akademik M.Ş.Şirəliyevin 60 illik Yubileyi Münasibətilə) // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb . Ser., -1969. - №5-6. –s.155-156.
30. Realizm və Milli Ədəbi Dilin İnkişaf Problemləri // *Azərbaycan Ədəbiyyatında Realizm Probleminə Həsr Olunmuş Müşavirənin Tezisləri*. Azərbaycan SSR EA Nəşri. –B.: -1969. –s.17-18.

1970

31. V.İ.Leninin Dünyagörüşündə Dil Məsələləri // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb .Ser. –B.: -1970. -№1. –s.37-43.

1971

32. О Специфике Появления Закона Гармонии В Азерб.Лит.Языке Вначале Ххв. // Вопросы Тюркологии (Сб. Посв. 60-Летию Акад. М.Ш.Ширалиева). Изд.АН Азерб.ССР. Б.:1971.с.323-325.
33. О Происхождении Герминат В Тюркских Языках // Советская Тюркология. –Б.: 1971.№6.с.26-31.
34. Ana Səsi, Ana Sözü (N. Rəfibəylinin «Ana Səsi» Kitabı Haqqında) // *Azərbaycan*.-1971. №9. s.199-201.
35. N.Nərimanovun Dram Əsərlərinin Dili // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb .Ser.B.:1971. -s.28-36.

1973

36. Yazıçı Qayğısı, Yazıçı Mədəniyyəti // *Ulduz*. –1973. -№3. -s.56-58.

1975

37. Книга «Сложноподчиненное Предложение В Современном Азербайджанском Языке» А.З.Абдуллаева // Советская Тюркология. –1975. -№1.
38. A.Səhhətin Dili // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb .Ser. –1975. -№2. –s.18-24.

1976

39. Ədəbiyyatımızın Qəhrəmanlıq Debütü // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb .Ser. –1976. -№4. -s.3-7.

1978

40. Cabbarlı Hünəri // *Azərbaycan*. –1978. -№11. –s.185-189.
41. «Dədə Qorqud»un Sələfi // *Ulduz*. –1978. -№12. –s.59-61.

1979

42. Molla Pənah Vaqif Dilinin «Sözlüyü» // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I*, Dil və Ədəb Ser. –B.: -1979. -№2. -s.21-24.
43. Azərbaycan Xalq Poeziyası // *Ulduz*. –1979. -№7. –s.174-183.

1980

44. Zaman, Janr və Dil // *Azərbaycan*. –1980. -№4. –s.174-183.
45. Nəsr Dilinin Müasirlik Məzmunu və Müəllif Çaları // *Ulduz*. –1980. №8. –s.54-60.
46. Elmi-Zehni Səviyyə və Bədii Dildə Novatorluğun Faktı // *Azərbaycan*. –1980. -№10. –S.178-190.

1981

47. Türk Dilində Sözü Morfoloji İnkişafı // *Türk Dillərinin Leksik-Morfoloji İnkişafı*. ADU Nəşri. –1981. –s.15-25.
48. Bədii Dilin Şeir və Nəsr Ladları // *Azərbaycan*. –1981. -№9. –s.161-171.

1982

49. Nəsr Dilinin Leksik-Semantik Xüsusiyyətləri // S.Əzimin Nəsr Üzrə // *Azərbaycan Dilinin Leksik-Semantik Quruluşu Məsələri*. –B.: -1982. –s.3-9.
50. Azərbaycan Dilinin Analitik Yolla Söz Yaradıcılığına Yad Dil Təsiri // *Dilçilik Coğrafiyası, Tarixi Dialektologiya və Türk Dillərinin Tarixi Problemləri*. –B.: -1982. –s.39-47.
51. Dilimizin Satirik Gücü (Sabir Yaradıcılığına Nəsr Olunur) // *Azərbaycan*. –1982. -№6. –s.166-171.
52. Историко-Лингвистические Основы Создания Исторической Диалектологии Азерб. Языка // Проблемы Лингвистической Географии, Исторической Диалектологии И Истории Тюркских Языков: Тематический Сборник Научных Трудов. –Б.: -1982. –с.11-16 (Совместно С Э.И.Азизовым).

1983

53. Azərbaycan Dilində Qeyri-Oğuz Elementləri // *Türk Dilinin Quruluşu və Tarixi*. –B.: -1983. –s.15-29.
54. Düşüncəli, İstedadlı Dil // *Ulduz*. –1983. -№7. –s.15-52.
55. Şairin Dil Poetikasına Dair (M.Füzulinin Yaradıcılığı Haqqında) // *Azərbaycan Sovet Tənqidinin Problemləri*. –B.: -1983. –s.61-66.
56. Komik Dilin Tədqiqi // Q.Kazımovun «*Komik Bədii Vasitələr*»Kitabına Müqəddimə. -Yazıcı. –1983. –s.3-4.

57. Yenilikçi Poeziya // Əli Kərimin «*Qayıt*»Kitabına Müqəddimə. - Yazıçı. –1983. –s.5-14.
58. Azərbaycan Dilinin Yazıya Qədərki İzləri Haqqında // *Azərbaycan Filologiyası Məsələləri*.– Elm. -1983. –s.25-34.

1984

59. Həmişə Ədəbiyyatın Ön Atəş Xəttində // *Fikir Karvanı*.-Yazıçı. –1984. –s.72-84.
60. Azərbaycan Dili və Türk Etnik Anlayışları Haqqında // *Müqayisəli Tarixi Türkologiyanın Aktual Problemləri*. –B.: -1984. –s.20-30.
61. Azərbaycanın Qədim Onomastikasına Dair // *Azərbaycan Filologiyası Məsələləri*. 2-ci Buraxılış.– Elm. -1984. –s.125-137.
62. Ədəbi Proses və Dil. S.Abdullayevin«*Dil və Bədii Qavrayış*»Kitabına Müqəddimə. -Yazıçı. 1984. s.3-6.

1985

63. Türk Dillərinin Tədqiqatçısı (F.Zeynalov Haqqında) // *Türk Dillərinin Yazılı Abidələrinə Dair Tədqiqatlar*. –B., -1985. –s.3-5 (E. Əzizov'la).
64. Ana Dili Dərslərinin Dili Haqqında // *Dil Mədəniyyəti*.VI Buraxılış. – Elm.-1985. –s.72-79.
65. Üç Məmməddən Biri Araz, Biri İsmayıl, Biri Aslan//*Ulduz*. –1985. №1. –s.46-50.
66. Qədim Yazılı Abidələrdə Bədiiliklə Tarixiliyin Vəhdəti // *Türk Dillərinin Yazılı Abidələrinə Dair Tədqiqatlar*. –B.: -1985. –s.6-12.
67. Həsənoğludan Səməd Vurğuna Qədər // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatının Tədrisi*.B.: 1985.№2. s.32-36.
68. Ədəbi Dil Tarixinin Mübahisəli Məsələləri Haqqında // *Məktəb İslahatı və Universitet Təhsili*. –B.: -1985. –s.49-50.

1986

69. Taurkhan Jondjet Turkish in Premonqol Persian Poetry // *Reprinted From The Bulletin of The School of Oriental and African Studies, University Of London*,XLIX Part I. –1986.

1987

70. AzərbaycanƏdəbi Dili Üslublarının Təşəkkülü və İnkişafı // *Böyük Oktyabr Sos.İnqilabının 70 İlliyinə Həsər Olunmuş Elmi-Nəzəri Konfransın Məruzələrinin Tezisləri*. –B.: -1987. -s.17-18.
71. Türk Dillərində Qədim Morfemlərin Bərpası // *Türk Dillərinin Etimoloji Və Tarixi-Morfoloji Tədqiqi*. –B.: -1987. –s.3-9.

72. M.F.Axundovun Bədii Əsərlərinin Dili // *M.F.Axundov*. –B.: -1987. –s.55-64.
73. Şeirin Odlu Dili // «*Süleyman Rüstəm*» (80 İllik Toplusu). Elm. –1987. –s.170-181.
74. Живут В Народе Имена // Литературный Азербайджан. –1987. -№4. –с.119-121.
75. Azərbaycan Ədəbi Dili Üslublarının Təşəkkülü və İnkişafı // *Azərbaycan Dilçiliyi Məsələləri Elmi-Nəzəri Konfransının Məruzələrinin Tezisləri*. Bakı, 14 Sentyabr. –1987. - Elm. –s.17-18.
76. Восстановление Древних Элементов В Тюркских Языках // *Türk Dillərinə Dair Etimoloji və Tarixi-Morfoloji Tədqiqələr*. –B.: -1987. –S.3-9.
77. Azərbaycan Paleonomastikasından // *Azərbaycan Onomastikasi Problemləri II*. –B.: -1988. –s.130-132.

1988

78. Nitq İnsanın Bəzəyidir // *Azərbaycan Nitq Mədəniyyəti Problemləri*. –B.: -1988. –s.200-201.
79. Azərbaycan Dilində Mürəkkəb Fel Məsələsinə Dair // *Azərbaycan Dilinin Tarixi Leksikasına Dair Tədqiqələr*. –B.: -1988. –s.3-10 (E.Əzizov'la).
80. Исторические Условия Формирования Азербайджанского Национального Литературного Языка // Проблемы Изучения Источников По Истории Азербайджана. –Б.: -1988. –с.40-53.
81. Tariximiz, Abidələrimiz vədərsliklərimiz // *Azərbaycan*. –1988. -№8. –s.161-168.
82. Дифференциальный Подход К Предметам Исторической Грамматики Истории Литературного Языка // Советская Тюркология. –1988. - №6. –с.43-50.
83. Qış Getdi, Yenə Bahar Gəldi... // *Şah İsmayıl Xətai*. – Elm. –1988. -s.97-122.
84. Azərbaycan Ədəbi Dilində Milliyəqədərki Normanın Ünsürləri // Тюркология. Тезисы докладов сообщений 5-й Всесоюзной конференции. –Фрунзе. –7-9 Сентября. –1988.

1989

85. Buntürklər Kimdir? // *Ulduz*. –1989. -№2. –S.89 (E.Əzizov'la).
86. Yığcamlığın Və Hazırcavablığın Kəsəri // M.Mahmudovun «*Sözün Qıyası*» Kitabına Müqəddimə. –B.: -1989. –s.3-8.
87. Üslub Ədəbi Dil Tarixinin Əsas Vahididir və Onun Tədqiqi Mühüm Yaradıcılıq İşidir // M.Cahangirovun «*Milli Təşəkkül Mərhələsində Azərbaycan Ədəbi Dilinin Aparıcı Üslubları*» Kitabına Müqəddimə. –B.: -1989. –s.3-6.

88. О Двух Синтаксических Особенности Языка «Китаби-Деде Коркуд» // Советская Тюркология. –1989. -№5. s.50-60.

1990

89. -dürür, -türür Şəkilçisinin Mənşəyinə Dair // *Türk Dillərinin Tarixi Morfologiyasına Dair Araşdırmalar*. -BDU Nəşri. –1990. –s.63-66.
90. Sinonimlikdə Dilin Tarixi Yaşayır // İ.Məmmədov Və H.Həsənovun «*Azərbaycan Dilinin Sinonimlər Lüğəti*» Kitabına Müqəddimə. –B.: -1990. –s.3-5.

1991

91. Füzuli Və XVIƏsr Azərbaycan Ədəbi Dili // *Azərbaycan Filologiyası Məsələləri*. III Buraxılış. –B.: -1991. –S.31-40.
92. Yunus Əmrə və Məhəmməd Füzuli // *Ulduz*. –1991. -№6. –s.58-66.
93. Yunus Əmrə və Türkcəmiz // *Ulduz*. –1991. -№9. –s.44-49.
94. Azərbaycan Xalq Şeirində Imza Məsələsi // *Azərbaycan Folklorunun Aktual Problemləri*. –BDU Nəşri. –1991. –s.7-8.

1993

95. Ş.İ.Xətəivə Azərbaycandili // *Anasözü*. –1993. -№1-6. –s.27-29.
96. Azərbaycanın Folklor Bölgələrinin təsnifi və Özəlliyi // *Azərbaycan Folkloru: Toplama, Tədqiq, Nəşr Problemləri. Respublika Folklor Müşavirəsi*. Şəki, 19-22 Oktyabr, 1993. –B.: Sabah. -1993.

1994

97. Şəki Folklorunun Dil Özəlliyi Haqqında Bir-İki Söz // *Azərbaycan Folkloru*. –1994. –S.14-20.
98. Dilimizin Tarixindən Yarpaqlar // *Güney Azərbaycan*. -1994. -№1. –S.44-47.
99. Yunus Əmrənin Şeir Texnikası // *BDU-nun «Xəbərlər» I*. –1994. -№1. –S.8-15.
100. Dede Qorqud Kitabı Dilinin İki Sintaktik Hüsusiyyəti Haqqında // *Türk Dili Araşdırmaları Yıllığı*. Ankara: –1994. –s.23-33.
101. Bunu Biz Demiyoruz Vesikalar Diyor // *Azərbaycan*. –1996. –Sayı 307. –13-14.
102. İşde, Fikirde Birlik. Bes Dilde? // *Azərbaycan*. –1996. –Sayı 309. –s.20-22.

1995

103. Dilimizin Yaddaşından Səhifələr // *Xudafərin*. Lublin: -1995. № 1. –s. 10-14.
104. Türk Dili: Dərslik, Şagird və Qavrayış // *Azərbaycan Respublikasında Təhsil İslahatı Konfransı*. 27-28 Yanvar 1995-ci İl. –Xəzər Universitetinin Nəşri. –1995. –s.115-120.

105. Elinin, Dilinin və Mədəniyyətinin Məcnunu // *Doktor Cavad Heyət*. –B.: -1995. –s.84-90.
106. Bəxtiyarın Bədii Dili // *Azərbaycanın Bəxtiyarı*. –B.: -1995. –s.78-98.

1996

107. Ü.Hacıbəyovun Dili və Üslubu // *Ü.Hacıbəyov Ensiklopediyası*. –Bakı: -1996.
108. Füzuli Dilində Elmilik // *M.Füzulinin Anadan Olmasının 500 İllik Yubileyinə Həsr Olunmuş Beynəlxalq Simpozium*. Bakı, 5 Noyabr, 1996-Cı İI. –B.: -1996.
109. İnciləbi-Satirik Üslubda Xüsusi İsimlərin İşlənmə Xüsusiyyətləri // *ADU-nun «Elmi Əsərlər»I, Dil və Ədəb . Ser.* –Bakı, -1996. –s.31-38.

1997

110. Marağalı Əhvədinin Bədii Dili Əslində və Tərcümədə // *Cahan*. –1997. -№1. –s.55-57.
111. Füzulinin Dilindən Öyrənirik // *Məhəmməd Füzuli-500*. – Sabah. –1997. –s.33-42.
112. «Dədə-Qorqud Kitabı»ndan «Salam, Dar Ağacı»nacan // Rüstəm Behrudinin «*İblis Mələkdən Gözəldir*» Kitabında Ön Söz Yerinə. –Bakı: -1997. –s.7-15.
113. Dilimiz-Diriliyimiz // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi*. –Bakı: -1997. -№4. –s.4-8.
114. Qürbətdə Qərib, Şadman Olmaz İmiş? // *Araz*. Sweden. –1997. -№ 1-2. –s. 67-68.
115. İşdə, Fikirde Bir, Bes Dilde? // *Türkiyə: Kardeş Ağızlar*. –1997. 1. Sayı. –s. 1-6.
116. Füzuli və Qeriblik // *Türkiyə: Kardeş Ağızlar*. –1997. 2. Sayı. –s. 16-18.
117. Füzuli və Humanizm // *Türkiyə: Kardeş Ağızlar*. –1997. 3. Sayı. –s. 7-8.
118. Farsçada Yazan Azərbaycanlıların Türkcədəki Tarixi İşləri // *İran Ədəbiyyatı və Farsdilli Azərbaycan Ədəbiyyatı Konfransının Materialları*. -Urmiya. -10-12 İyun. –1997.

1998

119. Qıpçaq Çölü Haqqında Elmi Ballada // *Türk Dünyası. Dil ve Edebiyat Dergisi*. 1998. Sayı 5. s.493-498.
120. Çoxdan Gözlədiyim İş // Dürdanə Rəhimovanın «*Müasir Fars Dilində Azərbaycan-Türk Sözləri*» Kitabına Ön Söz. –1998. –s.3-5.
121. Mən Mürsəl Həkimovu Belə Tanıyıram // *Düşüncə* (Xüsusi Buraxılış). –1998. –s.15.

122. Yazıçıların X Qurultayında Çıxış // *Azərbaycan Yazıçılarının X Qurultayı*. 28-30 Oktyabr 1997.- Azərənəşr. –1998. –s.193-199.

1999

123. «Kitabi-Dədə Qorqud»u Məktəblilərə // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi*. –1999. -№2. S.12-16.
124. Köhnə Bəla Təzə Başmaqda Gəzir // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi*. –1999. -№4. –s.6-13.
125. «Dədə Qorqud Kitabı»nda Sənətkarlıq Xüsusiyyətləri // *Dədə-Qorqud Aliliyi* (Məqalələr Topplusu). –1999. –s.63-74.
126. «Kitabi-Dədə Qorqud» 1300 // *Filoloji Araşdırmalar*. IX Kitab. –1999. –S.37-50.
127. Milli Abidəmizin Yubileyi. Dədə Qorqud 1300 // *BDU-nun «Xəbərlər»I*. –1999. -№1-2. –s.9 (Buraxılışına Məsul T.Hacıyevdir).
128. «Dədə-Qorqud Kitabı»nda Qədim Türk Demokratiası // *Bakı Universitetinin Xəbərləri*. –1999. -№1-2. –S.28-39.
129. «Dədə Qorqud Kitabı»nın Öyrənilməsi Tarixinə Bir Nəzər // *Dədə Qorqud* (Bülleten). –Bakı: -1999. –s.12(Türkçə). –s.40 (İngiliscə).
130. «Dədə Qorqud Kitabı» Ədəbi-Bədii Abidə Kimi // *Respublika Elmi Konfransı*. Tezislər.- BDU 25-26 May. –1999. –s.5-6.
131. « Dədə Qorqud Kitabı»nın On İkinci Boyu // *Dədə Qorqud-1300*. –1999. –s.37-50.
132. Ortaq Türkçə Deyilən Ədəbi Dil Mövzusunda // *Uluslararası Türk Dil Kurultayı*. –Ankara: -1999. –S. 503-509.
133. Dede Qorqud Kitabında Gedim Türk Demokratiası // *Uluslararası Türk Dil Kurultayı*. –Ankara: -1999. –S.495-502.
134. Üstad Məhəmmədhüseyn Şəhriyarın Bədii Dili // *Didare-Aşina Məcmuəsi*. Təbriz. –1999. –s. 411-419.

2000

135. -dürür/türür Şəkilçisinin Mənşəyinə Dair // *Hasan Eren Armağanı*. – Ankara:-2000. –S. 200-203.
136. «Kitabi- Dədə Qorqud»un Bədii Dili // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi*. –2000. №2. s.6-8.
137. Azərbaycan Dilinin Tarixinə Bir Nəzər // *Azərbaycan və Azərbaycanlılar*.- Elm. –2000. –s.3-7.
138. Cavad Heyət Qeyrət Mülkünün Sultanıdır // *Bıçaq və Qələm*. -Təhsil. –2000. –s.48-54.
139. Bundan Sonra Qədrin Bilinsin (Əlisa Nicat Haqqında) // *Sirli Xəzinə*.-Bakı: -2000. –s.107-108.

140. Düşüncəmdə Bir Qranit Abidə Kimi Qalib Qulu Xəlilov // *Torpaq Dərdli İnsan* (Qulu Xəlilov Haqqında Xatirələr).-2000. –S.156-158.

2001

141. Взгляднаисториюазербайджанскогоязыка // Азербайджаниазербайджанцы. –2001. -№5-6. С.5-9.
142. Xalqın Yaddaşı Özünə Qaytarıldı // *AzərbaycanŞifahi Xalq Ədəbiyyatına Dair Tədqiqlər*, X.2001. S.3.
143. «Dədə Qorqud Kitabı»nı İslam Qoruyub Saxladı // *AzərbaycanŞifahi Xalq Ədəbiyyatına Dair Tədqiqlər*, -2001. -S.-208-219.
144. Toplumuzun Adı və Niyyəti // *Dədə Qorqud* (Toplu). –2001. -№1. –S.3-8.
145. «DQK» Oğuz Tarixinin Yazılı Dərsliyi Kimi (Yaxud: Dastanımızın Həcmi Haqqında) // *Dədə Qorqud* (Toplu). –2001. -№1. –s. 9-26.
146. Böyük Elm və Təmiz Vicdan Sahibi Məmməd Tağı Oğlu // Филологическийсборник.Бакинскийславянскийуниверситет. –Баку: -2001. –Сс192-195.
147. Dilimizi Öz Tarixi Adı ilə Tanımalıyıq // *Azərbaycan*. –Urmiya: -2001. -№125.

2002

148. Bir Daha Türkiyə Türkcəsinin Rolu Haqqında // *Günümüzde Türk Dilinin Görüntüsü*, T.C. Bilkent Üniversitesi. Ankara: -2002. –S. 2-7.
149. Bir Daha Qorqudun Kimliyi Haqqında // *Dədə Qorqud*(Toplu). –2002. -№2. –S.3-5.
150. M.Baştu. «Şanqızı Dastanı» Poetikası // *Dədə Qorqud*(Toplu). –2002. -№3. –S.31-53.
151. «Dədə Qorqud Kitabı» Və «Şanqızı Dastanı»: Səsləşmələr // *Dədə Qorqud*(Toplu).2002. -№4. s.3-13.
152. B.İsgəndəroğlu və N.Zeynalqızı Haqqında İki Söz // B.Serebrennikovun «*Türk Dillərinin Müqayisəli-Tarixi Qrammatikası*» Kitabına Müqəddimə. –B.: -2002.

2003

153. Klassik Azərbaycan-Şərq Alimi (Kazımbəy-200) // *Azərbaycan Dili Və Ədəbiyyatı Tədrisi*. –2003. -№1. –s.61-66.
154. Elçinin Bədii Dili və Üslubu Haqqında // *Azərbaycan Ədəbi Tənqidi Elçin Yaradıcılığı Haqqında*. – Təhsil. –2003. –s.49-63.
155. Mən Fəxrəddin Veysəllini Belə Tanıyıram // *Dilçilik: Problemlər və Mühahizələr*: Bakı: 2003. s.23-24.
156. Qabilin Qabilliyi // *Qabil.Dostlarım, Tanışlarım*. –Bakı: -2002. –s.428-429.

157. Dövlət Dilinə Dövlət Qayğısı //H. Əliyev və Azərbaycan Filologiyası. - BDU Nəşri. –2003. s.191-200.
158. «Şan Qızı Dastanı»nda Tarix // *Dədə Qorqud*(Toplu). –2003. -№4. –S.15-32.
159. Türkiyə Türkçəsi Bütün Türklərə Gərəklidir // *Türk Dili*. Türk Dil Kurumu. –2003. – Eylül. s.195-205.

2004

160. Ortak Türk İletişim (Ünsiyet) Dili ve Türkçelerin İmla Meselesi // *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı*. –Ankara: -20-26 Eylül. –2004. –s. 80-81
161. Orxon-Yenisey Kitabələri: Janr Xüsusiyyətləri // *Dədə Qorqud* (Toplu). –2004. -№1. –s.29-47.
162. Şair Ürəkli Tarixçimiz (T.Bünyadov) // *Dədə Qorqud*. –2004. -№1. –s.172-174.
163. Dədə Qorqud Dünənimizin Keçmişidir // *Dədə Qorqud* (Toplu). –2004. -№2. –s.12-16.
164. Orxon Dastanlarının Şeir Sənətkarlığı // *Azərbaycan Şifahi Xalq Ədəbiyyatına Dair Tədqiqlər*,XV. –2004. –S.3-54.
165. Sabiri Tədris Edərkən... // *Azərbaycan Dili Və Ədəbiyyatı Tədrisi*. –2004. -№3. –s.8-14.
166. Elm Ana «Kitab»ımızı Unutmayacaq // «*Dədə Qorqud Dünyası*» Kitabına Ön Sözlər. Bakı: -2004. s.4-5.
167. «Dədə Qorqud Kitabı»: Olan və Olmayan Boylar // *Dədə Qorqud Dünyası*. –Bakı: -2004. –s.94-108.
168. Ensiklopediya Haqqında Ensiklopediya // «*Dədə Qorqud*» Kitabı. Ensiklopedik Lüğət Kitabı. –Bakı: -2004. –s.4.
169. Ədəbiyyatımızda Dədə Qorqud Motivləri // *Dədə Qorqud* (Toplu). –2004. -№3. –S.3-14.
170. Həmişəyaşar Dədə Qorqud Ədəbiyyatı // «*Qorqud Ədəbiyyatı Kitabı*»Na Müqəddimə. –Öndər. –2004. –s.4-14.
171. «Dədə Qorqud Kitabı» İlk Yazılı Yaddaşımızdır // «*Kitabi-Dədə Qorqud*» Əsil və Sadələşdirilmiş Mətnlər. – Öndər. –2004. –S.4-16.

2005

172. Lirik Dil Qocalmır // *Əlibala Hacıadə. Əsərləri*.IX Cild. –Bakı: -2005. –S.44-46.
173. Azərbaycanda Qaqauz Dili Tədqiq Olunur // *Tədqiqlər*,AMEA-nın Dilçilik İnstitutu. – 2005. -№2. –S.288-293.
174. Türk Folklorünün Yorulmaz Araştırmacısı Fikret Türkmen // *Prof. Dr. Fikret Türkmen Armağanı*. İzmir: –2005. –S. 808-809.

2006

175. Sənin Türkcən Mənim, Mənim Türkcəm Sənin Dilindir, Yavuz Bülənd // Selcuk Karakılıç. "Yavuz Bülent Bakiler'e Armağan". İstanbul: -2006. s.319-327.
176. I Türkoloji Qurultayda Dil Məsələsi // BDU-nun "Elmi Əsərlər" I, Dil və Ədəb . Ser. -2006. №2. s.?
177. Ədəbi Dil Məsələsi // I Türkoloji Qurultayın 80 illik Yubileyinə Həsr Olunmuş Beynəlxalq Elmi Konfransın Materialları.-2006. –s.83-93.
178. Əlişir Nəvai: Dövlətin və Dilin Qüdrəti // Əlişir Nəvai. "Mizanül-Övzan"-Nurlan. -2006. s.3-5.
179. Türkologiyanın Bahadırı // Mahmud Kaşğari. "Divanü-Lüğət-İt-Türk" - Ozan. -2006. II Cild. s.7-16.
180. Giriş Yerinə Bir Neçə Söz // M.Adcının "Türk Və Dünya: Munis Tariximiz" Kitabına Ön Söz. -BSU. -2006. –s.5-7.
181. Araşdırmalar Dərinləşdikə Türkün Haqqında Həqiqət Üzə Çıxır // M.Adcının "Türk və Dünya: Munis Tariximiz" Kitabına Son Söz. –BSU. -2006. –s.234-235.

2007

182. Görkəmli Alim və Elm Təşkilatçısı // Azərbaycan Dili Və Ədəbiyyatı Tədrişi.- -2007. №1. s.66-69.
183. "Altay Dillərinin Qohumluğu Məsələsi" Haqqında Sözüüm // Tədqiqələr, AMEA-Nın Dilçilik İnstitutu.- Elm. -2007. №1. s.405-409.
184. Mifin Beşiyi Başında // Dədə Qorqud(Toplu).-2007. №3. s.30-39.
185. Şumer Mifi və "Dədə Qorqud Kitabı" // Dədə Qorqud (Toplu). -2007. №4. s.3-22.
186. Şumer Mifi və Azərbaycan Tarixi // "Ortaq Türk Keçmişindən Ortaq Türk Gələcəyinə" V Uluslararası Folklor Konfransının Materialları.Bakı,17-19 Oktyabr. - B.: -2007. –s.626-629.
187. İbn Mühəna Lüğəti Orta Əsrlər İkidilli Tədqiqatların Nümunəsi Kimi // Müasir Dilçiliyin Problemləri.II Beynəlxalq Konfrans.BSU, 22-23 Noyabr. - B.: -2007. –s.668-669.
188. Azərbaycan' da Türkoloji // Abdulhamit Avşar.Aydınların Gözüylə Azərbaycan. Azatam. 2007.s.64-76.
189. Azərbaycan Ədəbi Dili Tarixi // Türkologiya Kafedrasının Bakalavr Pilləsi Üçün Fənn Proqramları . -2007. s.82-96.
190. Klassik Şeirin Dili // Türkologiya Kafedrasının Bakalavr Pilləsi Üçün Fənn Proqramları. -2007. –s.96-101.
191. XX Əsr Ədəbi Dili: Funksional Üslublar // Türkologiya Kafedrasının Bakalavr Pilləsi Üçün Fənn Proqramları. -2007. -s.101-107.

192. İdeyası Bizə Doğma Olan “Yad Adam”//*Azərbaycan*. -2007. -№4. –s.201-205.
193. Türk Dilinde Kelimenin İçeriği ile Seslenmesindeki Birlik // *Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı II (İhsan Doğramacı'ya Armağan)*. –Bilkent Üniversitesi. –Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi. –Başbakanlık. TİKA. -2007.

2008

194. Mir Cəlal: Sözü və Özü // “*Yazıçı Və Zaman*”*Mir Cəlalın 100 illik Yubileyinə Həsr Olunmuş Elmi Konfransın Materialları*. - B.: -2008. s.244-248
195. M. Füzulinin Lügət Tərkibi // *Tədqiqlər; AMEA-nın Dilçilik İnstitutu*. - Elm. -2008. –s.3-11.
196. Füzuli Dilinin İki Keyfiyyəti // *BDU-Nun “Elmi Əsərlər”I. Dil və Ədəb . Ser:- B.:* -2008. №3. –s.5-12.
197. S.Əlizadənin Yoxluğunun Acıları // *Tədqiqlər; AMEA-nın Dilçilik İnstitutu*. - Elm. -2008. –s.10-15.
198. Cəmaləddin İbn Mühənnə və Onun Lüğəti Haqqında // “*Seyid Əhməd Cəmaləddin İbn Mühənnə. Hilyətül-İnsan Və Həlbətül-Lisan*” Kitabına Müqəddimə. - Kitab Aləmi . -2008. –s.3-28.
199. Böyük Alim və Unudulmaz Müəllim (H.Mirzəzadə Haqqında)// *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi*. -2008. -№2. –s.66-68.
200. Səində Şuşanın, Cəbrayılın Havasını Duyuruq // “*Dağları Tərpədən Fəryad* “*Kitabı*. - Araz. -2008. –s.78-81.
201. Azərbaycan Ədəbi Dili Tarixi // *Türkologiya Kafedrasının Bakalavr Pilləsi Üçün Fənn Proqramları*. -2008. –S.82- 96.
202. Klassik Şeyrin Dili //*Türkologiya Kafedrasının Bakalavr Pilləsi Üçün Fənn Proqramları*2008. s.96-101.
203. XX Əsr Ədəbi Dili: Funksional Üslublar // *Türkologiya Kafedrasının Bakalavr Pilləsi Üçün Fənn Proqramları*. -2008. –s.101-107.

2009

204. M.Füzuli Dilində Bədii Müqayisə // *BDU –nun 90 illik Yubileyinə Həsr Olunmuş Beynəlxalq Elmi Konfrans*. –B.: -2009. –s.229-233.
205. Azərbaycan Klassik Poeziyasının Dilində Türkcənin Ərəbcə ilə Yarışı // *Prof. A.İmanquliyevanın 70 illik Yubileyinə Həsr Olunmuş “Şərqsünaslığın Aktual Problemləri” Mövzusunda Respublika Elmi Konfransının Materialları*. –B.: -2009. –s.229-233.
206. Azərbaycan Ədəbi Dil Tarixində Füzuli // *Azərbaycan*. -2009. - №9. –s 165-185.
207. İdeyası Önə Keçən Şair və Ya Bu Da Bir Həsərət Şairi // Q.Təbrizinin “*Səssiz Haray*” Kitabına Müqəddimə. - Azərənəşr. -2009. s.3-16.

208. Ləyaqətlə Yaşanmış Ömür // G.Mehdiyevanın “Bir Ömrün Odisseyası” Kitabınaön Sözl. -Təhsil. -2009. –s.5-6.
209. Füzuli Dili: Fonetika, Qrammatika // *Tədqiqələr, AMEA-nın Dilçilik İnstitutu.*-Elm. -2009. –s.3-18.
210. Azərbaycan Ədəbi Dili Tarixində “Dədə Qorqud Kitabı” // *Mədəniyyətlərəarası Dialoq. Beynəlxalq Simpoziumun Materialları.* BSU, 30sentyabr-4 Oktyabr. –B.: -2009. –s.17-22.
211. O, İstedad Sahibidir // B. Ələsgərov. *Nizami Cəfərov-50.* -2009. –s.102-104.
212. Füzuli Dilində Təşbehələr // *Azərbaycan Məktəbi.* -2009. -№4. –s.97-103.
213. Füzuli Dili Anlaşılmazdırımı // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi.* -2009. -№2. –s.7-13.
214. “Dədə Qorqud Kitabı” Və Azərbaycan Ədəbi Dilinin Tarixi // *Dədə Qorqud (Toplu).*2009. №4. s.5-14.
215. Riyazi–Analitik Təfəkkür Sahibi // *Şəxsiyyət.* -2009. -№2. –s.36-38.
216. Azərbaycan Milli Ədəbi Dili Məsələsinə Bir Baxış // *Xəbərlər.* –BDU. -2009. -№3.-s.21-26.

2010

217. O, Dilçiliyimizin Özüdür (A.Axundov) // *Şəxsiyyət.* -2010. - №5. –s.23-25.
218. O, İşinin Həm Məcnunu, Həm də Fərhadıdır (A.Məhərrəmov) // *Abel Məhərrəmov.* -2010. –s.22-26.
219. Azərbaycan Ədəbi Dilinin Dövləri Haqqında (I Məqalə) // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi.* -2010. №1. –s.9-14.
220. Azərbaycan Ədəbi Dilinin Dövləri Haqqında (II Məqalə) // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi.* -2010. №2. –s.5-10.
221. Azərbaycan Ədəbi Dilinin Dövləri Haqqında (III Məqalə) // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi.* -2010. №3. –s.20-26.
222. M.P. Vaqifin Dili // *Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Tədrisi.* -2010. №4. –s.3-10.
223. M.Ə.Sabir: “Dostum və Ustadım A. Səhhət” // *Azərbaycan.*-2010. -№6. –s.143-146.
224. Xalq Şeiri Dilinin Tarixindən // *Dədə Qorqud (Toplu).* -2010. -№4. –s.3-10.
225. Mahmud Kaşğariyə Layiq Əsər // Y.Quliyevanın “M.Kaşğarinin Oğuz Dünyası” Kitabına Ön Sözl. -Adiloğlu. -2010. –s.6-7.
226. Cəfərov Nizami Qulu Oğlu // *Türkologiya.* -2010. -№1-2. –s.97-100.
227. Yeni Ədəbiyyat Yaranır // *Vaqif Səmədoğlu (Toplu).* -2010. –s.32-38.
228. Kül Tigin və Bilge Kağan Destanlarının Şiiri Üzerine // “Orhon Yazıtlarının Bulunmasından 120 Yıl Sonra Türklük Bilimi Ve 21.Yüzyıl”Konulu III Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu, 26-29 Mayıs, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. –TDK. -2010. –s.49-50.

2011

229. “Das Buch Des Dede Korkut Nibelungenlied” und “Das Buch Des Dede Korkut” // Reichert Verlag Wiesbaden . -2011. –s.37-41.
230. Azərbaycan Kərkükşünaslığının Banisi // -Tehran. -2011. -s.18-23.
231. Vaqifin Dili // *Azərbaycan Dili Və Ədəbiyyatı Tədrisi*. -2011. -№1. –s.6-10.
232. Həm Bilik, Həm İdeya Müəllimimiz // *Müasir Azərbaycan Filologiyası: Axtarışlar, Problemlər, Perspektivlər*.-Elm Və Təhsil. -2011. –s.28-32.
233. Azərbaycan Kərkükşünaslığının Banisi // Q.Paşayevin “*Dilimiz-Varlığımız*” Kitabına Ön Söz. –Ozan. -2011. –s.9-24
234. Ön Söz // *Azərbaycan Dili Tarixinin Öyrənilməsində Lüğətlər*. –Mütərcim. -2011. –s.?
235. Molla Pənah Vahidin Söz Xəzinəsi. // *Azərbaycan Dili Və Tədrisi No.1*. -Bakı. 2011.

2012

236. Sabir Satiralarında Dram Dili Əlamətləri // *M.Ə.Sabirin 150 İllik Yubileyinə Həsr Olunmuş Respublika Elmi-Nəzəri Konfransı*. –BDU. -2012. –s.314-321.
237. İnsanların Şəxsiyyətinə Yanaşma Üsulu // *Akademik V.Məmmədəliyevin 70 İllik Yubileyinə Həsr Olunmuş Respublika Elmi Konfransı*. –BDU. -2012. –s.52-56.
238. H.Cavidin Heca Dili // *Böyük Azərbaycan Şairi və Dramaturqu H.Cavidin 130 İllik Yubileyinə Həsr Olunmuş Respublika Elmi Konfransı*.-BDU. -2012. –s.20-25.
239. Sən Yanmasan, Mən Yanmasam... // *Dədə Qorqud* (Toplu).-2012. -№2. –s.20-25.
240. Azərbaycan Kərkükşünaslığının Banisi // Q.Paşayevin “*Dilimiz-Varlığımız*” Kitabına Ön Söz. –Ozan. -2012. –S.9-24.
241. Ön Söz // E.Piriyev. “*Koqnitiv Dilçilik Üzrə Praktikum*”. –Mütərcim. -2012. –S.3-4.
242. Füzuli Dilində Azərbaycan və Türkiyə Türkcələri // *V Uluslararası Dünya Dili Tükçe Sempozyumu*. –Türkiye. –Pamukkale Üniversitesi -2012.

2013

243. Türkcələrin Tarixində Mətn Dilinin Bütövlüyü // *VIII Uluslararası Böyük Türk Dili Kurultayı*.25-28 Eylül, 2013,Tirana. -2013. –Ankara.
244. I Türkoloji Qurultayda Bəkir Çobanzadənin Fəaliyyəti // *B. Çobanzadənin 120 İllik Yubileyinə Həsr Olunmuş Respublika Elmi Konfransının Materialları*. –BDU. -2013. –s.3-8.

245. Özü, Varisi və Ana Dili // Azərbaycan Xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin Anadan Olmasının 90 illik Yubileyinə Həsr Olunmuş “*Filologiyanın Aktual Problemləri Mövzusunda Respublika Elmi-Nəzəri Konfransının Materialları*. –Bakı. -2013. –s.156-164.

2014

246. Türk Dünyasının Böyük Oğlu Əli Bəy Hüseynzadə- Turan // *Sələflər Və Xələflər: İbeynəlxalq Simpoziumun Materialları*. -2014. –s.52-55.
247. Füzulinin Mətn Dili // *Türkologiya*. -2014. -№2. –s.3-12.

2015

248. Dilçiliyimiz və Dilçilik İnstitutumuz // *Türkologiya*. -2015. -№3. –s.7-12.
249. Müxbir Üzv Cəfərov Nizami Qulu Oğlu // *Türkologiya*. -2015. №3. –s.64-72.
250. Muxtar Respublikanın Muxtar Dialekti və Daşyanları Haqqında Bir Neçə Söz //” *Azərbaycan Dilinin Naxçıvan Dialektoloji Atlası*” Kitabına Ön Söz. Elm Və Təhsil. -2015. –s.6-9.